CURRICULUM DE BAZĂ PENTRU ÎNVĂȚAREA ȘI EDUCAȚIA NONFORMALĂ A ADULȚILOR: CONCEPT ȘI PARTICULARITĂȚI

CORE CURRICULUM FOR NONFORMAL LEARNING AND EDUCATION OF ADULTS: CONCEPT AND PARTICULARS

Carolina ȚURCANU, ORCID: 0000-0001-8450-3075
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 378.147:374.7

e-mail: carolina.turcanu@gmail.com

Introducere. Necesitatea transformării educației, în general, și a educației adulților, în special, a fost discutată pe larg la *Summitul ONU Transformarea Educației 2022* din aprilie 2022. Educația ar trebui să le ofere educabililor cunoștințe, abilități, valori și atitudini pentru a fi rezilienți, adaptabili și pregătiți pentru viitorul incert, contribuind, în același timp, la bunăstarea globală și la dezvoltarea durabilă. Învățarea fundamentală ar trebui să includă alfabetizarea; informatizarea; dezvoltarea abilităților științifice; familiarizarea cu științele umanistice și artele – ceea ce este indispensabil pentru învățarea pe tot parcursul vieții. În plus, curricula trebuie să pună accent pe învățarea ecologică, interculturală și interdisciplinară, astfel încât toți aducabilii din copilăria timpurie până la vârsta adultă nu numai să dobândească cunoștințe relevante, ci să fie apți să ia decizii și măsuri necesare în vederea menținerii păcii globale, dezvoltării durabile și transformării societății.

Aproximativ 773 mil. de tineri și adulți încă nu au competențe de bază de alfabetizare. Fiecare al patrulea tânăr este analfabet astăzi în țările cu venituri economice mici. Chiar și în țările cu venituri medii și superioare, o proporție considerabilă a copiilor de 15 ani în școală nu sunt în măsură să înțeleagă ceea ce citesc dincolo de nivelurile cele mai elementare. Disparitățile economice, barierele de gen și geografice, discriminarea etnică și lingvistică și lipsa relevanței culturale au impact asupra realizării educaționale, a învățării și a dezvoltării abilităților. Deficiențele în educație urmăresc indivizii de-a lungul vieții. Ratele de participare la forța de muncă au scăzut lent în aproape toate regiunile lumii și categoriile de venit din 1990. Acest lucru este valabil mai ales pentru participarea tinerilor și poate fi atribuit parțial nivelurilor îmbunătățite de educație, dar unul din cinci tineri de astăzi nu sunt încadrați în muncă, educație sau formare [2, p.7].

Cadrul conceptual de referință al Curriculumului de bază pentru învățarea și educația nonformală a adulților. Propunerile *Summitului ONU Transformarea Educației 2022,* din aprilie 2022, derivă din analiza provocărilor globale generate de pandemia COVID-19; consecințele conflictului armat din Ucraina; crizele economică, energetică, demografică, climatică etc. și țin de mai multe aspecte ale educației, pe plan global, inclusiv de educația adulților, cea mai vulnerabilă pătură a societății.

În acest context, creșterea lentă a accesului adulților la educație și, în primul rând, la cea nonformală, creșterea impactului climatic asupra educației, schimbările rapide pe piața muncii, criza valorilor democratice, radicalizarea societăților impun căutarea de noi viziuni asupra educației și asupra educației adulților, în special, și anume: educația trebuie să fie relevantă pentru toate formele de muncă în schimbare; educația trebuie realizată pe parcursul întregii vieți; educația trebuie să asigure dezvoltarea durabilă fiind un scop și un principiu educațional; educația trebuie să asigure realizarea intereselor, oportunităților, opțiunilor proprii ale educabililor la toate vârstele și, prioritar, la vârstele adulte.

Realizarea acestor prevederi, în mare parte, este asigurată de un *Curriculum* relevant. Ținând cont de o mare diversitate de contexte, situații, forme de educație, de nevoile de învățare și educație a adulților este dificil de a elabora pentru fiecare caz un *Curriculum* educațional relevant. Totodată, în viziunea noastră, poate fi elaborat un *Curriculum de bază pentru învățarea și educația nonformală a adulților*, axat pe un sistem de competențe generale și specifice.

Proiectarea *Curriculumului de bază: sistem de competențe pentru învățarea și educația nonformală a adulților* poate fi axată pe următoarele repere: raportarea la dinamica și nevoile actuale generate de mutațiile la nivel de societate și, în speță, la nivelul pieței muncii; raportarea la nevoile, interesele, aptitudinile, oportunitățile adulților din perspectiva profesionalizării continue și dezvoltării personale; raportarea la specificul și valențele formative ale domeniilor, profilurilor de formare profesională și personală; raportarea la competențele-cheie și la competențele pentru educația formală, în vederea asigurării continuității și dezvoltării personalității celor ce învață în plan profesional și personal; raportarea la acele tradiții și experiențe ale sistemului autonom de educație nonformală care sunt pertinente din punctul de vedere al eficienței și eficacității.

Curriculumul de bază: sistem de competențe pentru învățarea și educația nonformală a adulților va include următoarele componente: *Preliminarii*; *Competențe-cheie/ transversale*; *Competențe generale pentru domeniile de profesionalizare și dezvoltare personală*; *Taxonomia competențelor*.

Actualitatea elaborării *Curriculumului de bază: sistem de competențe pentru învățarea și educația nonformală a adulților*, care ar stabili orientările clare privind finalitățile educaționale, este determinată de mai mulți factori: necesitatea creării unui mecanism care ar regla și asigura coerența învățării și educației nonformale a adulților la nivel de domenii și profiluri de formare profesională continuă și dezvoltare personală; necesitatea creării unui cadru teleologic diversificat al învățării și educației nonformale a adulților; necesitatea racordării sistemului de finalități pentru educația nonformală a adulților la competenețele-cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți (Recomandările Consiliului Europei privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, Bruxelles, 22 mai 2018); competențe transversale sustenabile (ODD); necesitatea asigurării coeziunii dintre diferite categorii de competențe, dar și la cele de dezvoltare durabil.

Curriculumul de bază: sistem de competențe pentru învățarea și educația nonformală a adulților are menirea de a asigura racordarea învățării și educației nonformale

a adulților la paradigma învățării axate pe competențe – un nou cadru de referență al finalităților educaționale.

Componenta dominantă a *Curriculumului de bază: sistem de competențe pentru învățarea și educația nonformală a adulților* o constituie *competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*; *competențele transversale sustenabile* și *competențele necesare în secolul XXI*.

Competențele-cheie sunt acele competențe de care au nevoie toți cetățenii pentru împlinirea și dezvoltarea personală, ocuparea unui loc de muncă, incluziune socială, un stil de viață durabil, o viață de succes în cadrul unor societăți pașnice, o gestionare a vieții care ține seama de aspecte legate de sănătate și cetățenie activă. Acestea sunt dezvoltate în perspectiva învățării pe tot parcursul vieții, începând din copilăria mică și pe tot parcursul vieții adulte, prin intermediul învățării formale, nonformale și informale, în toate contextele, inclusiv familie, școală, locul de muncă, vecinătate și alte comunități [1, p.9].

Competențele specifice domeniilor și profilurilor de formare/dezvoltare profesională și de dezvoltare personală (de formare a culturii generale) se deduc din competențele-cheie, din specificul activităților în cadrul domeniilor și profilurilor respective, precum și din nevoile de profesionalizare și de dezvoltare personală în cadrul acestor profiluri. Această categorie de competențe se concretizează și se prezintă gradual în procesul de proiectare și realizare a activităților de profesionalizare și de dezvoltare personală.

Concluzie. Cerințele proiectării curriculare impun realizarea unor acțiuni pedagogice situate într-o ordine ierarhică explicită: fundamentarea clară a concepției curriculumului de profil sau pe tipul de activități (*centrare pe cel ce învață*, *centrare pe competențe*, *centrare pe context*, *centrare pe nevoi*); definirea clară a competențelor în termeni de finalități, angajate în selectarea și ordonarea conținuturilor în funcție de potențialul său formativ, valorificabil la maximum în contextul vârstei psihologice, dar și în raport cu interesul, aptitudinile, orientările valorice ale adulților; divizarea materiei pe module/unități mari de conținut, aplicabile în sensul educației diferențiate, individualizate, contextuale, situaționale; sugerarea soluțiilor metodologice opționale în diferite situații de educație nonformală în cadrul profilurilor respective.

Referințe:

1. GUȚU, Vl. (coord.șt.) ș.a. *Curriculum de bază: competrențe pentru educația și învățământul extrașcolar din Republica Moldova*. Chișinău: CEP USM, 2020. 30 p. ISBN: 978-9975-152-67-9.
2. *Summit-ul ONU Transformarea Educației 2022.* Viitorul educației: Note de informare. Raportul Comisiei Internaționale pentru Viitorul Educației, aprilie 2022, 17 p.

Rezumatul a fost elaborat în cadrul Programului de Stat: „Cadrul conceptual, metodologic și managerial al educației nonformale în Republica Moldova”. Cifrul: 20.80009.0807.23.